

Janja Vidmar

KORAKI DVOJINE

JANJA VIDMAR

KORAKI
DVOJINE

Ljubljana 2023

Janja Vidmar
KORAKI DVOJINE

© **UMco, d. d., in Janja Vidmar, 2023.**
Vse pravice pridržane.

Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.

Spremna beseda: Samo Rugelj

Odgovorni urednik: Samo Rugelj

Knjigo uredila: Renate Rugelj

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Fotografije: Osebni arhiv avtorice in iStock (str. 38, 62, 293)

Oblikovanje ovitka: Žiga Valetič

Oprema notranjosti: Aleš Cimprič

Tisk: Camera, d. o. o.

Naklada: 700 izvodov, 1. natis

Ljubljana 2023

Knjižno delo je izšlo v okviru programa, ki ga sofinancira
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

V okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah so brez pisnega dovoljenja založbe prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, v številni fotokopiranje, tiskanje in shranjevanje v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.8

VIDMAR, Janja, 1962-

Koraki dvojine / Janja Vidmar ; [spremna beseda Samo Rugelj ; fotografije osebni arhiv avtorice in iStock]. - 1. natis. - Ljubljana : UMco, 2023

ISBN 978-961-7136-74-6

COBISS.SI-ID 151871491

UMco, d. d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ 520 18 39, e-pošta: bukla-urednistvo@umco.si, www.bukla.si

*Za hojo najprej potrebujemo dve nogi.
Vse drugo je stvar izbire.*

(Frédéric Gros)

Vsi liki in dogodki v tej knjigi so popolnoma izmišljeni. Kakršna koli podobnost z resničnimi osebami je naključna. Besedilo je prostorsko umeščeno na območje Krete, zibelke bogov in evropske civilizacije, z vsemi njenimi geografskimi, zgodovinskimi in kulturnimi značilnostmi. Vendar se na tej točki neha vsaka podobnost z romanom. Ali pa tudi ne.

PRVI DEL

VOLČICA

*Človeško hropenje
in sončni vihar,
ti pa naprej, naprej
kot volk samotar.*

(Miroslav Košuta, *Beg v mesečini*)

PRIPRAVE

Edina zanesljiva svoboda je odhod.

(Robert Frost)

Ultralahki kanu me je z odmerjenimi sunki vesla lagodno nosil po svetli, prosojni jezerski vodi. Dno je bilo ponekod gosto preprejeno z vodnim rastlinjem, drugje sem razločno uzirala pesek in kamne. Okrog mene so vstajala pobočja, porasla z iglavci, v ozadju pa so v tišini počivale mlečno bele gore, ki so si prisvojile zajeten kos neba. Sonce si je polagoma utiralo pot, z žarki je tipalo po skalnatih stenah in za sabo puščalo zardelo sled svetlobe.

Ozrla sem se proti obrežju. Gostišče ni obratovalo, parkirišče je z izjemo mojega naloženega kombija samevalo.

Zadnji teden sem pozorno spremljala vremensko napoved. Jasnina z dnevnimi temperaturami do dvajset stopinj na moj rojstni dan je dozorela v željo po sončnem vzhodu na jezeru

v obliki srca. Proč od zatona družbenega dogajanja in javnega življenja. Vznemirjala me je misel na skorajšnje potovanje.

Pri rekonstrukciji preteklih doživetij je bilo Planšarsko jezero prikladna destinacija za slovo. Podoba, v katero sem zrla kot popotnica, in tista, ki sem jo pestovala v sebi, sta se začelnjali prekrivati. Poslavljal sem se od gladine juter in dni, ki so jim drugi napenjali jadra.

Poleg bolestne želje po moškem s severa, skandinavskem volku, ki me je izkopal, razvezal in izpustil, me je pred nekaj dnevi med nostalgичnim pregledovanjem fotografij iz Toskane ob pogledu na golo, samotno pročelje bazilike v Lucci, zagrnjeno s senco, prešinilo, česa sem se tako nerazložljivo prestrašila tistega dne. Mrakoba, na katero me je sredi blešččega sonca obsodilo cerkveno poslopje, je v meni vzdramila podobo dolge, mrzle zime. Ta strašna slutnja pod toskanskim soncem, to je morala biti podoba mojega počasnega, a vztrajnega ugašanja, če ostanem tukaj. Kako že je rekla Esmā, modra pekarnarica v Sieni? Sorodna duša je tista, ki te iztrga iz korenin. Tista, h kateri te vleče sila, močnejša od usode. Moški z volčjimi očmi me je izkoreninil. V zapečkarici je vzniknila nomadka.

Roger, sem rada ponavljala njegovo ime. Človek, ki je ljubil oboje, mraz tuleče švedske zime in srdito vročino južnega grškega otoka. Poleti nama je toskansko sonce skoraj scvrlo možgane, ob jutrih pa so za nama na rjuhah ostajali tolumni potu. Vsak korak v razbeljenem ozračju je od naju terjal napor. Toda to so bili najlepši, najgloblje občuteni dnevi mojega življenja.

Prejšnjo noč nisem zatisnila oči. Napeta in nemirna nekaj po polnoči nisem več strpela doma. V toplih oblačilih sem se

podala po spečih, opustelih ulicah. Noč je prehajala vame, dokler nisem več dobro razločila, kje se neham jaz in kje se začenja noč. Stekla sem, moje telo si je jemalo prostor, zrak, čas. Hitro in hlastno sem s koraki odrivala prazno cesto pod sabo. Okrog mene so vstajale temne silhuete hiš, negibni mladi topoli so pozaspali v brezvetrju.

V vročičnem tempu sem obkrožila soseščino in nazadnje preznojena zlezla v kombi na dvorišču. Vzela sem bralno lučko in odprla darilo iz antikvariata, Hemingwayevo *Sonce vzhaja in zahaja*. Svak Simon ga je kupil zame, ko je bila njegova ljubljena žena, moja sestra Damjana, že hudo bolna. Po njeni smrti je za več mesecev zakrknil vase. Bližnji smo molče prestajali njegove izbruhe besa, zadnje čase pa se je v njem dogodil preobrat. Spet se je posvečal fotografiji. Poprejšnjo zlovoljo in izmikanje je izpodrivala stara volja do življenja.

Knjigo sem nemirno odložila, da bi na ušesa vlekla tišino, s katero je noč oblazinila bivalnik. Neslišnost. Gluhota, kot bi bila zakopana pod snežnim plazom. Ob odsotnosti vsakršnega šuma mi je šel srh po telesu. V žepu sem otipala Damjanin kamen, ki je z mano potoval povsod. Topel in gladek se je prilegal moji dlani. Odložila ga bom, ko bo čas.

Umaknila sem poličko med sedežema in v predalu pod njo preverila, ali imam pri roki vse, kar mi bo prišlo prav med dolgotrajno vožnjo: dve pollitrski plastenki vode, oreščke, energijske ploščice, antibakterijske robčke, žvečilni gumi in rezervni polnilec za telefon.

»Odhajam, ti ljubi bog, zares odhajam,« sem šepetaje ponavljala, »na Kreto, v Grčijo, čisto zares grem tja dol, na Kreto ...«

Šele zdaj sem poletno pohajkovanje in ogledno turo, ki sem si jo zamislila po Toskani, uzirala v pravi luči. Poslovno se je vsekakor nisem lotila na pravem koncu. Izkazala se je za neprimerno in preveč zapleteno za poslovni model, ki sem ga želela vpeljati pri sebi. Bila sem namreč sama za vse, sistem delovanja sem bila primorana poenostaviti. Kreta je bila videti iz povsem drugačnega testa, dovolj prvinska in divja ter več kot primerna za sprotno preigravanje različnih možnosti.

Volan se mi je na vsem lepem zazdel predaletč. Segla sem pod sedež in poiskala ročico za premikanje. Vzdihnila sem in slovesno nastavila stranski ogledali. Če bo šlo vse po načrtih, bom čez štiriindvajset ur ob tem času že nekje na jugu Balkana. Misel se mi je zdela zastrašujoča in obenem pomirjujoča. Odločno sem zasukala ključ. Najprej Planšarsko jezero in potem Kreta! Kakšna kombinacija! Kombi se je ječe stresel in poskočil, preden sem zavila po ulici navzgor proti predmestju in priključku na gorenjsko avtocesto.

Na izvozu za Brnik so se mi od nemira potile dlani. Po glavi mi je rojila ena sama misel – odhajam. Sama. Ali bom zmogla? V domišljijjskih preskokih sem se že znašla na otoku in medtem ko je bilo še temno kot v premogovniku, sem si živo slikala bleščečo kretske svetlobo.

V ovinkih med Preddvorom in Spodnjim Jezerskim je med drugo in tretjo prestavo v motorju tu in tam zaškrtalo. Potiho, vendar ne dovolj tiho. Močno sem stiskala volan in skušala določiti izvor zvoka. Pred odhodom posvet z mehanikom, se je oglašal razum. Prepozno, je cepetal srce, brez odlašanja na pot! Še septembra me je pokonci držala misel, da si lahko premislim. Kadar koli odidem. Poiščem Rogerja. Izprosimo ljubezen. Zdaj je postalo več kot očitno, da turizem še nikdar

ni utrpel tovrstne krize. In okrevanja panoge še zdaleč ni bilo na vidiku. Črne napovedi so se ovijale okrog mene in me zagotovale kot jermeni. Primanjkovalo mi je zraka.

Proti jutru sem v najgloblji, zgoščeni črnini noči zapeljala na parkirišče v bližini jezera. S pogledom, uprtim v zamegljene šipe, se je tema okrog mene še zgostila, dokler me ni ovila vase. Odrešujoč občutek, ko zdrsneš med dvoje svetov, budnega in spečega.

Iz dremeža me je iztrgal mraz. Zatipala sem kljuko na vratih in se okorno skobacala iz kombija. Pretegnila sem se. Bil je čas.

Tako sem tik pred zoro v oblačkih izdihane sape s strehe kombija snela najlažji plastični kanu znamke Kevlar, ki mi ga je v trgovini z navtično opremo pomagal izbrati Miloš, kajakša in planinec, s katerim sva spomladi kratek čas preganjala osamljenost. Ni se obneslo.

Kanu je imel v predele, ojačane z aluminijastimi ploščami, privite sedež in opornike za noge.

»Narejen je za ribnike in jezera, nisem čisto prepričan, kako se bo obnesel na morju. Ampak moral bi zdržati.« Milošu je med obrvmi zrasla globoka brazda. Potrepljal je kanujevo stranico, zadovoljen z nakupom. »Najboljša stvar za ta denar.« V podobni režiji se je te dni odvijal najin odnos. Olajšanje ob slovesu je temeljilo na spoznanju, da drug drugega nikoli ne bi mogla osrečiti.

Kanu sem si zavihtela nad glavo in posvetilo se mi je, da se smehljam. V mrzlem, ranem jutru in popolni samoti.

»Saj nisi pri pravi,« sem z užitkom zamomljala in šla k vodi. Z veslom sem se odrinila od obrežja in s prvo vejico sonca med vršaci zašepetala ime.

Roger!

Zamišljala sem si, kako se moj šepet kot krik odbija od skalovja in odjekne med gorami. Kako ptice z njim frfotaje zorjejo nebo. Pozivala sem *ga*. Verjela sem, da me nekje pod kožo sliši, četudi si še nisem upala zatuliti z volkovi.

Globoko sem dihala. Na vsem širnem svetu ni bilo človeka, ki bi mi stal ob strani v trenutkih, ko je samota kot voda z vseh strani vdiralala vame. Toda v moji samosti ni bilo več praznine. Trgala in lomila sem prečke nevidne kletke, ki mi je postala pretesna. Tako kot nekdaj moja mati.

»Vse najboljše, Alenka Ziherl ...« sem zamrmrala. Jezero je bila polno jutranje svetlobe. Veter mi je v nosnice zanesel oster duh po prihajajoči zimi. Visoko v gorah se je bratila z ozračjem in se v jutranjem hladu do kosti pogreznila vame. Toda sonce je vedno našlo pot. Tega me je naučil *on*, Roger.

Vzela sem telefon in posnela fotografijo z zarjo umitega dne, ki je vstajal med gorami. Še vedno sem hranila njegovo številko. K pripeti fotografiji zardelih gora sem pripisala Hemingwayev citat: Vsi smo zlomljeni. Tako vstopa svetloba v nas.

Hemingway naju je pred letom dni že zbližal, nekaj mi je pravilo, da naju bo nekoč spet. Drugega mi ni preostalo. V zadnjih tednih sem mu poslala nekaj sporočil. Od njega ni bilo glasu, a mi to ni vzelo ne volje ne poguma. Odlašala sem s klicem, da bi mu dala čas za razmislek. Seveda sem se v trenutkih slabosti še spraševala, kaj za vraga počnem. Zimo bi morala prebiti doma. Toda če sem odštela vse, kar je tvorilo koordinate mojega obstoja – delo, jezero in pičle družinske vezi –, mi je ostal samo *on*. Človek, o katerem sem vedela komaj kaj. In ki me je vendarle poznal bolje kot kdor koli drug.

Poganjala me je misel na naju, kakršna bova, ko bova drug ob drugem dejansko živela vse, čemur bova dala priložnost. Niti romantično slikanje prihodnosti mi ni bilo več tuje. Na dober dan sem prekosila samo sebe: Roger je postal odgovor na uganko mojega celotnega obstoja. Na slab dan pa sem se spraševala, ali se sploh še spomni mojega rojstnega dne, ki sva ga praznovala na Caminu.

V imeniku sem poiskala Sanjino številko. Damjanina snaha je v družini zavzela taščino mesto, postala je vozlišče naših tokov.

»Jutro ...«

»O, živijo, ravno smo govorili o tebi! Vse najboljše! Tomas ti pošilja lubčka ...«

Damjanin vnuček je te dni najraje visel z glavo navzdol z očkovih ramen ali lesenih igral v parku in si ogledoval narobe svet. Kot bi hotel korenine pognati v nebo in ne v zemljo. Sanja mi je pravila, da je sem in tja postregel z otroškimi modrostmi, ob katerih sta se z Lukom nemo spogledovala.

»Če bi babi pokopali v parku, bi imela bližje do doma,« mi je rekel, ko sem ju z mamico neko nedeljo povabila na jezero. Ob neki drugi priložnosti se je po Sanjinih besedah domislil: »Zakaj nismo babi pokopali na vrtu? Tam, pri rožah je bila najbolj srečna.« Njegov otroški strah ob skopneli ljubezni mi je šel do živega: »Babi je imela najraje mene. Zdaj me imata najraje samo še očka in mama. To je zelo malo na celem svetu, polnem ljudi.«

»Jaz te imam najraje,« sem mu prigovarjala.

»Nimaš me,« je resno odkimal, »ti nimaš nobenega rada.«

»Reče se nikogar,« ga je popravila Sanja.

Boleče me je zadelo njegovo prostodušno dognanje.

»Maša je ponoči rodila Zalo,« me je na drugi strani iz misli iztrgala Sanja, »obe sta dobro, obiski so dovoljeni samo Roku.«

»Kako lepo! Poklicala ga bom.«

»Tomas je rekel, da je Maša čarovnica, ker je iz nje prišel dojenček, pa je vseeno ostala cela, čeprav nimamo tako velikih lukenj na telesu.«

»Moder mali mož.«

Zasmejali sva se. V nepretrgani zimi so otroci pomlad.

»Luka sprašuje, kako se obnese novi kanu?«

»Ravnokar ga preizkušam na Planšarskem jezeru.«

»Na Planšarskem jezeru je,« je možu prenesla moje koordinate, »kaj ti veš, kje je to?« Sanjin svet je bila zemlja, ne voda. Ravnina, s katere se ne moreš nikamor odkotaliti. Nikjer utoniti.

Šlo mi je na smeh.

»Reci Luku, da ima kanu široko podlago in dovolj prostora za noge. Miloš se res spozna.«

»No, še sreča, da se je ta človek končno unesel,« je zagodrnjala, »v tako majhnem kraju ne manjka dosti, pa bi se njegovo vpletanje v posel poznalo že v Aldi.«

Skoraj sem že prerasla zbodljaj, da moje agencije še vedno ne jemlje resno.

»Miloš? Odkar je v klubu nasledil trenerja Berdena, ima visokoteče načrte. V glavo si je vtepel, da bo klub ponujal krajše veslaške izlete. Pri tem ga ne bo nihče ustavil.«

»Itak nam je šla cela turistična sezona v maloro in potem si še on omisli bivše športnike in estradnike za promocijo suhih treningov. Je zdaj odprl še fitness na prostem, ali kaj? Zakaj se v veslaškem klubu raje ne drži samo veslanja? Izmišlja si

timbilinge na vodi. To je naše področje, naj spoka na Sočo!« je zasoplo pribila.

Pa saj sem lahko razumela njeno jezo. V turizmu se je komajda še dalo preživeti. Poletna in jesenska sezona sta bili tako rekoč izgubljeni. Napovedi okrevanja zaradi porasta poslovnih potovanj se niso uresničile. Povpraševanje po domačih izletih je zamrlo. Za zmanjšanje stroškov poslovanja sem delala od doma. Požrla sem slino in se zaposlila za polovični delovni čas. Delovanje agencije sem v celoti preselila na splet. Oblikovala sem cenovno ugodne ponudbe za upokoјence in študente. Toda starostniki so sodili v ogrožene skupine, študenti pa so bili brez ficka. V negotovih časih so se ljudje raje zadrževali doma. In potem je bil tukaj še Miloš, ki je reševal klubski proračun in mi posledično hodil v zelje. Otoplitev v njegovi drži je prinesla šele moja opazka, da spominu na Berdena dolgujeva vse kaj drugega kot novonastalo rivalstvo.

»Zdaj je med nama v redu,« sem mirila Sanjo, »poleg tega danes praznujem, zato preskočiva nepomembne teme. Raje povej, kaj je novega ...«

V ozadju sem slišala Lukov pridušeni glas, preden je hlastno zajela sapo: »Poslušaj, razpisa še vedno ni zunaj, njihov dopis imaš na mejlu ...«

Obe sva obmolknili. Z dihanjem sem risala vlažne oblačke na zaslonu. Od razpisa za sofinanciranje stroškov in zagon dejavnosti v gostinstvu in turizmu sem si tudi sama precej obetala. Toda misli so mi že uhajale na južni otok. Spomladi mi je zanimanje zanj vzbudila Rogerjeva razglednica ožarjenih kretskih Lefka Ori, Belih gora. Takrat si še nisem upala. Zdaj je postalo ime otoka sveže neznan, skrivnostno, na novo okušano. Pred mojimi očmi so se na razglednici

kamnite formacije nastavljale soncu. Na zemljevidu sem s prstom potovala po robovih otoka, ki se je čez Libijsko morje spogledoval z afriško celino.

»Alenka, si še tam?«

Z globokim vzdihom sem utrnila plamenček v sebi.

»Hvala, Sanja, saj sem obvestilo prejela tudi jaz. Zdi se mi, da je referentka na dopisu Tanja, ženska, ki sem jo spoznala lani na Caminu. V spominu imam, da je komercialistka. Omenila je službo na neki agenciji. Mogoče brcam mimo, ampak danes se dobiva na pijači. Če je res ona, ti sporočim informacije iz prve roke.«

S Tanjo sva na Caminu družno nabirali prah na pohodnih čevljih. In zdaj je bila od vseh ljudi morda prav ona podpisana pod obvestilom agencije za podjetništvo in razvoj. V Španiji sva razvili vzajemno odklonilen odnos, dovolj buren, da je od vsake zahteval celega človeka. Do nje sem bila skopa v odzivih in neomajna pri obsojanju. Njene izjave, izobrazbo, leta, priimek, smeh, skratka vse sem takrat prištevala k njenim pomanjkljivostim, ker mi je šla na živce. Do ljudi, ki mi niso storili žalega, sem bila nemalokrat večja prasica kot do onih, ki so me globoko prizadeli.

S Tanjo sva po vrnitvi z Jakobove poti na kratkem snidenju nekoliko otoplili odnos, nakar sva se »z bremenom Camina, ki ti spremeni življenje«, vrnili vsaka v svojo nespremenjeno rutino.

Prav zato sem se ob njenem imenu na dopisu, če je šlo seveda res za njo in ne zgolj za soimenjakinjo, znova čudila življenju, ki mi je na pot vračalo nepovabljene goste in jemalo ljubljene osebe. Zlasti v okoliščinah, ki so od mene zahtevale uspešne rešitve v polju negotove ekonomske dinamike.

Globok Sanjin vzdih na drugi strani je naznanjal bitko, ki sva jo zadnje čase bili dan za dnem. Hotela je, da se vrnem v družinsko agencijo. Moje trdovratno upiranje jo je prisililo v iskanje novih pristopov k zadevi.

»Ne razumem, zakaj vztrajaš,« je glas ožela do suhega, »dobro veš, da so ti v Aldi vrata vedno odprta.«

»Sanja, prosim, ne začenjaj spet. Obe veva, da če odneham zdaj, je bilo vse zaman.« Pred očmi mi je odplesalo poletje z *njim*. Preostanek življenja bom posvetila iskanju tega ritma. Človek največje skrivnosti razreši med odkrivanjem neznanega.

»Zakaj zaman? Pri nas je vedno prostor za vodičko z licenco. Ostani samostojna in delaj za nas,« je trmoglavila. Zdaj zdaj bo k okrepitvi pozvala še Luka. »Za tvoj potovalni blog je veliko zanimanja. Ljudje so firbčni, kako se je vse skupaj izteklo. Napiši še kaj.«

»Sanja ...«

»Dobro veš, da nimaš tour operaterja. Jaz ne morem prevzeti še trženja tvojih programov.«

»Ne potrebujem izvajalca, paketne programe lahko skordiniram sama, zadostuje mi prenosnik.«

»Kaj pa promocija počitnic in potov...?«

»Sanja, ustavi se in me poslušaj!« Obliznila sem si suhe ustnice, vedoč, da bo naslednji hip vse ušlo izpod nadzora. S svojimi odločitvami sem vnašala nered v njihova življenja. Nisem jim želela povzročati skrbi, toda po drugi strani nisem več strpela na mestu.

»Na pot odhajam za dlje časa, na študijsko raziskavo. Ampak ne skrbi, še pred koncem leta bom nazaj, pogodila sem se za super ugodno najemnino za pisarno.«

»Joj, presenečenjem v zvezi s tabo kar ni konca!« je nejevoljno vzkliznila. »Kako sploh misliš, da odhajaš? To je neodgovor ... Čakaj, pa ne, da greš res na Kreto?«

»V bistvu, ja.«

»In to si nam kar zamolčala? Kdaj greš?«

»Jutri.«

»Kaaaaj??! Saj se šališ?!« Ni skrivala prizadetosti in ogorčenja. »In namesto da bi zadnji dan preživel skupaj, se dobiš s to Tanjo?«

Do nedavnega bi še sama delila njeno razočaranje nad sabo. Toda moški, ki sem ga pogrešala, mi je odprl oči, kaj pomeni postaviti sebe na prvo mesto.

»Žal mi je. Tanja je na tesnem s časom. Šele danes utegne, jaz pa sem si na spletu že pred dobrim tednom kupila vozovnico za trajekt. Poputrišnjem moram biti v Atenah.«

»Pred tednom dni? In ves ta čas se ti ni zdelo vredno, da bi nam to povedala?«

Čutila sem, kako popuščajo jezovi v njej. Glas se ji je lomil in vsak trenutek se bo bolečina v njem raztreščila ob moje bregove. Natanko tisti občutek, ki sem se mu želela izogniti.

»Sanja, poslušaj ...«

»Če bi tašča še živel, se to ne bi zgodilo ...« se ji je skrhal glas, »včasih se mi zdi, da sem zatajila na celi črti ... Ne znam obdržati družine skupaj ...«

Njena izjava me je pošteno pogrela. Tega ni nihče pričakoval od nje. Nikoli ne bo dosegla ljubeče toplote, s katero je moja sestra krpala raztrganine med nami. Toda slovo zavzema visoko mesto na stopenjski lestvici bolečine, zato sem se raje ugriznila v jezik. Trpljenje, ki ga povzroči začasna ali trajna ločitev, je pogosto primerljivo z diagnozo težke bolezni.

»Sanja, nikar, prosim te! Moj odhod nima nobene zveze s tabo ali družino. Obe veva, da mi ne bo uspelo brez novih trgov. Alda ima svoj krog odjemalcev, jaz si moram svojega šele ustvariti. Poskusiti moram na jugu, in Kreta je najjužnejša točka. Dovolj privlačna in hkrati skrivnostna je, da s kombinacijo pohodniških in veslaških etap mogoče prebudim domači trg.« Od zadrževanih čustev me je skelelo grlo.

Po telefonu je priplaval njen globoki vzdih.

»Ampak glej, da se boš redno javljala tustu ali meni!«

»Poslušaj, omenila si sodelovanje,« sem hlastno nadaljevala, »tudi jaz sem za. Mogoče bi lahko obe agenciji združili moči ...«

Sanja je molčala. Molk je vedno prikladno pribežališče.

»Poslovni predlog imam zate ... Ampak razumem, če boš zavrnila, takšni časi so ... Kaj praviš na to, da bi mi Alda pokrila stroške potovanja v zameno za spomladanski poskusni program, dve, mogoče tri pohodniške ture na Kreti? Manjše skupine, od sedem do dvanajst ljudi.«

»Ljubi bog! Šele zdaj se mi je posvetilo!« Njen osupli vzklik je bil bliže nebu kot zemlji. »Za tistim Švedom greš, Roderickom!«

»Rogerjem,« sem jo popravila.

Ni me slišala.

»Ko si to omenila septembra, sem mislila, da te bo že minilo. Ljubi bog, ali se ti ne zdi, da nisi več najmlajša? Oprosti, ampak romance so za punce, ki se še iščejo ... Hočem reči, za nas, ženske v zrelih letih, štejejo druge stvari ...« se je naglo popravila, prismođa, zdrsa ne odpraviš z uvrščanjem mlade mamice v kategorijo petdesetletnic, »lahko bi se udeležila

delavnice z osnovami fotografiranja, ki jo tast Simon pripravljaja na pomlad ...«

Moj razdraženi molk je ni ustavil.

»... ali pa začni obiskovati hatha jogo za začetnike, pri teh letih je super za kosti in sklepe ...«

V treh stavkih se je dvakrat obregnila ob moja leta. Pred nekaj dnevi sem si s trajno kostonjevo barvo za lase prekrila nekaj izdajalsko sivih nitk. Dva paketa taistega obstojnega odtenka z negovalnimi sestavinami sem spravila v prtljago. Roger ni maral rdečkaste kane na laseh. Videti sem bila vitka in pomlajena. V prebujenih mišicah sem znova čutila nekdanjo moč. Dovolj svobodno sem se počutila brez joge. Kakšna delavnica neki, svojega moškega sem hotela nazaj!

»... dobro premislila? Tam nikogar ne poznaš. Sploh ve, da prihajaš?« so z druge strani še vedno prihajali Sanjini živčni vzkliki, kot običajno, kadar so jo novice zalotile nepripravljeno.

Zamolčala sem ji, da mi je Roger zadnji dan v Sieni omenil dve destinaciji na otoku, vasico Plantanias in polotok Rodopos. Slednjega je izgovarjal kot Rodopou, a sem oporni točki navzlic temu brez težav poiskala na mapi. Ne kot plaha sanjačica, ki življenje opazuje z varne razdalje, temveč kot ženska, ki odločno sledi svoji usodi.

»Ne skrbi zame, Sanja, ni me zavedla romantika. Za obstoj moje agencije gre, Roger gor ali dol. Seveda ga bom poskusila poiskati, če bom že tam. Ampak od tega si ne obetam nič posebnega, kvečjemu njegovo pomoč pri iskanju primernih tur. In glede mojega predloga se ti ni treba odločiti zdaj. Na Kreti lahko sezono podaljšam do novembra in začnem že marca,«

sem naglo pristavila, preden bi jo moj molk napeljal na misel, da popuščam njenemu pritisku in ostajam.

»Čakaj, Luka bi rad govor...«

»Oprosti, saj veš, da zdajle nimam časa. Zvečer se pridem poslovit, če boste doma.«

Prekinila sem zvezo in s telefonom v rokah pogled zbrano upirala v jutranje sonce nad gorovjem. Po številnih poskusih, da bi kaj naredila iz svojega življenja, sem nazadnje vselej končala v čolnu sredi jezera. Bila sem v bridki zmoti, spomladi me nov začetek ni privedel bliže k cilju, temveč le še dlje od sebe. Moški, s katerim sva pletla korake v dvoje na Caminu, me je takrat vabil na otok. Morala bi tja. Zapravila sem priložnost, vendar nisem obupala.

Predstavljal sem si neobljudeno skalnato pokrajino, do koder seže oko, in sonce, oprto nanjo, da ne zgrmi v morje. Mož s severa, obtesan od polarnih vetrov, je zasedel njena nedra in nesmrtnim bogovom prepustil nebo nad otokom.

Preverila sem sporočila. Nobenega odgovora od njega. Morda je bilo še prezgodaj.

Iz misli me je iztrgala po zimi dišeča sapa, ki je spet zavela čez jezero, ravno kot požeto polje. Iz žepa sem izvlekla pomečkano materino fotografijo, ki sem jo spomladi prejela v dar od nečakov Luka in Roka. Tudi njo sem, podobno kot Damjanin kamen, povsod jemala s sabo. Simon je med fotografiranjem Planšarskega jezera po naključju uzrl podobnosti med posnetki in sliko. Mati je naju z Damjano zapustila v ranem otroštvu. V spominu mi je ostalo le nekaj neoprijemljivih okruškov. In ogromna luknja v predelu onkraj besed, od koder se običajno širita materin vonj in ljubeči dotik.

Zavel je veter, da se mu je priklonila trava na obrežju, in zganil fotografijo v moji roki. Mati je resnico odnesla s sabo v grob. Brez obžalovanja sem sprejela, da mi bodo nekatere stvari za vselej ostale uganka.

Polagoma sem se umirila in pospravila fotografijo. Voda v meni je bila gladka kot koža. Njeno gladino je vznemiril že globok vzdih, kaj šele ruvanje korenin.

»K tebi prihajam, volk,« sem zamrmrala.

Čoln je v plitvini škrtajoče podrsal po prodnikih. Brž sem odložila telefon in kanu z močnimi zavesljaji večje preusmerila nazaj v vode Planšarskega jezera, ostanka velikega ledeniškega brata, ki mu vodo v žilo dovaja gorski potok. Moje roke je okrepilo veslanje, moj um je izostrilo razčlenjevanje zgrešenih potez in zapravljenih priložnosti. Bila sem pripravljena.

Na tem odmaknjenem kraju sem doumela, da je nekatere odgovore že davno tega odplaknila voda. Pred pol stoletja je na glazuri mrzlega jezerskega srca obležal materin pogled. Zdaj je našel pot domov. V moje oko, umito od solz. In to je bilo vse.

Kljub toplim oblačilom je vame pronical jutranji hlad.

V plamteči sončni žarek, ki se je nežno dotaknil vode, je zajadral planinski orel. Kratek čas je krožil nad jezerom, nato pa se v jutranji tišini zlil z meglicami, ki so ovijale pobočja v nejasno mejo med sedanjostjo in jutrišnjim dnem.

SREČANJE

*Ne verjeti nobeni misli, ki ni bila rojena na planem
in pri svobodnem gibanju.
(Friedrich Nietzsche)*

Pri mizici pod razvejenim kostanjem, čigar svetleči listi so se usipali po nama, sva si s Tanjo prvih nekaj trenutkov otrplo delili pogled. Kostanjeve grčave korenine so nagubale tla, da sva lovili ravnotežje na stoli. V zadregi sva se nasmihali spoznanju, da nama nekoliko nagiba stranice sveta.

»Kaj boš?«

»Kapučino. Brezkofeinski, ker sem danes že štiri. Ti pa, naj uganem, kozarec rdečega?«

Pogumno sva si naredi veder obraz in si meli dlani, da bi se pogreli. Babjega poletja je bilo konec, na soncu je bilo prijetno, v senci mraz. Krošnje dreves so se osule po tleh.

Toda hlad naju ni pregnal z vrta v lokal. Kot bi na prostem misli laže spravili v red.

»Ob šestih zapirajo.«

S pogledom sem sledila spremembam na njenem licu. Beseda je nanesa na Francoza Pierra, s katerim sta na Jakobovi poti zadišala po sveži tesnosti, spleteni v zankah njunih razrahljanih obrambnih mehanizmov. Camino je skupine razdiral v samotneže in neznanke združeval v ljubimce.

»S Pierrom ni šlo. Zveza na daljavo se ne obnese,« je Tanja zmajala z glavo, »v teh časih pa sploh ne. Pariz nama je splaval po vodi in poleti ni hotel sem, ker se je bal, da bi ga nenadno zaprtje ujelo na tujem. Za par dni sva se dobila na sredi poti, v Milanu, ampak ni šlo več za naju. Pojma nimam, kam so izginili vsi filozofski uvidi, ki jih je na Caminu stresal iz rokava. Španija je bila itak druga pesem, saj veš. Jakobova pot je posvečena upanju in ljubezni. Popotnikom pred nikomer ni treba skrivati ran. Mogoče smo zaradi njih še toliko prej sprejeti, ker so nas izoblikovale v to, kar smo. Potem pa se vrnemo vsak v svojo stvarnost, v dobri veri, da dobrota poraja še več dobrote.«

»Ampak je ne,« sem zamišljeno pokimala. Razne napovedi, kaj vse se bo spremenilo in prišlo po poti, če si bomo le prisluhnili, zaupali, se vzljubili, verjeli ali postali boljša različica sebe, navsezadnje končajo v kotu, skupaj s preostankom uresničenih spodrsljajev in neuresničenih prerokb.

Pogled sem na hitro spustila k telefonu. S prsti sem podrsala po zaslonu, nobenega odgovora. Kapučino mi ni več prijal. Račun z južnim otokom se mi bo morda izšel, vendar se moram pripraviti na realno možnost, da bo moje srce ostalo neuslišano.

»Kaj pa ti?« se je Tanja presedla na neudobnem stolu, da se je zamajal. »Si prebolela Rogerja?«

Skoraj prazno skodelico sem zavrtela na krožničku in izgnila za masko otopele ravnodušnosti.

»Nisem,« sem vzdihnila.

»Ljudje si dišimo ali pa ne, na daljavo pa besede ne širijo vonja in tudi slika je brez okusa,« je zamišljeno prikimavala svojim mislim.

Z novim zanimanjem sem boljčala vanjo. Nisem je imela v spominu kot posebej pronicljivo in bistroumno. Zbegala me je s svojimi psihološkimi uvidi. Sploh pa ji ne bi pripisala, da si jo lahko podjarmijo čustva. V Španiji je kljub živahnemu zapletanju z romarji vztrajala pri teoriji, da ne naseda moški manipulaciji, saj si manipulator s počrpano energijo drugega obnavlja pomanjkanje samospoštovanja. Sklepala sem, da so afere z moškimi njen poskus, da bi živela brez njih. Do tega trenutka mi ni prišlo na misel, da je Rogerja prištevala med bleferje.

»Poiskal me je. Z njim sem šla v Toskano,« se mi je naenkrat razvezal jezik.

Zdrznila se je in s petami salonarjev zacepetala po tleh.

»Ne, kaj? O moj bog,« se je napeto nagnila na stolu in me raztelešala z očmi, kot je to znala samo ona. V trenutku se je prelevila v hvaležno poslušalko: »Pa saj ne morem verjeti! Govori že, no ... Kje te je poiskal? V agenciji?« Kimala mi je in me spodbujala kot otroka pri prvih korakih.

»Ja, oglasil se je v Aldi. Oh, saj ni bilo nič takega,« sem izdabila s tresočim glasom, »za dementno mamo, ki je zapovrhu še oglušela, je šel poslikat in posnet spomine iz mladosti. Puccini je njen najljubši skladatelj, v Rogerjevem otroštvu so vsako leto hodili tja na počitnice. Lucca, Apenini, Siena. Jaz sem šla z njim na ogledne ture za svojo agencijo ...«

»Čakaj, svojo agencijo si odprla?« je ostrmela. »In to omeniš tako mimogrede?« Vame se je zazirala navdušeno, kot da sem končno premagala navado ždeti presušena na robu vodnjaka, ne da bi se odžejala v njem.

»Oh, dolga zgodba ... Naj se vrnem k njemu. Zbližala sva se, ampak ...« Debelo sem pogoltnila. »Mogoče sva oba samo hlinila, da je med nama konec skrivnosti. Pa ni bilo tako. Nazadnje sva v naletu jeze zmetala drug drugemu v obraz kup grdih reči in si rekla adijo. Za zmeraj.«

Na vrhu jezika sem imela, da bi navrgla še, kako se spomladi nisem odzvala njegovemu povabilu na Kreto. Kako me je pestil prezir do same sebe zaradi vsega, čemur sem se odrekla v imenu strahu in predaje. In kako je septembra bolestna želja zadobila vsebino in obliko – na južni otok grem po mraz s severa.

»Zveze na daljavo se ne obnesejo,« sem rekla namesto tega.

»Na blizu pa tudi ne,« je vzdihnila Tanja. »Poskusila sem z nekim sodelavcem. Neverjetno, kako zelo sem udarila mimo.«

Bližina na daljavo, me je prešinilo.

»Kako pa sta se razumela sicer?« jo je zanimalo. »Saj veš, v času, ko sta se zbližala ...«

Kolebala sem. Naj bi ji pravila, kako me je včasih odbijal, zlasti kadar mu je uspelo, da sem vzbujala vtis omejenosti in brezdušnosti? V Španiji sem njegovo brezobzirnost opravičevala, da me morda skuša zaščititi pred določenimi trenutki, ki bi me odvrnili od njega. V to ni bilo težko verjeti. V glavi sem si slikala strašne stvari, ki mi jih prikriva. V nekem trenutku je bil odprt in prijazen, v naslednjem odklonil in strupen. V Italiji pa mi je presedalo biti ves čas na trnih, s katero opazko bom sprožila dinamit, ki bo razstrelil najin odnos. To je

bil senčni volk v njem. Toda po drugi strani sem v njegovih očeh že bila vse, kar sem si želela postati. V meni je uziral pogumno, odločno, samostojno žensko, in pripita k njegovi šarenici je postala ta podoba bistveni del najine prihodnosti. Moje prihodnosti. To je bil volk svetlobe, odprtega srca.

»Kaj si začutila v trenutku, ko si ga zagledala?« je zavrtala vame s pogledom.

»Vse,« je brez razmisleka priletelo iz mene.

Prikimala je in si šla s konci prstov čez ustnice.

»Takega tipa ne izpustiš. Midva s Pierrom nisva imela tega.«

Z molkom sva izmenjane besede obvarovali pred svetom. Predobro sva se ujeli zadnjo uro, da bi si še upali peljati pogovor v tej smeri.

Tanja je s pogledom obvisela na mojem kombiju z naloženim kanujem. Obrisan do suhega in pritrjen na strešnem prtljažniku je deloval kot otoček svobode sredi zapore sveta.

»Poglej tjale,« je z glavo odmahnila proti parkirišču, »nekdo si pa upa v teh časih.«

Odprla sem usta, da bi ji pritrnila, kakšno norost se grem, a jo je že odneslo v razmislek: »Zavidam ljudem, ki si v kriznih situacijah upajo storiti tisto, o čemer večina samo sanja. Preprosto oditi in pustiti vse za sabo. Prekiniti z dodeljenimi vlogami in zapeljati življenje v nepričakovano smer.«

»Tebi ni treba nikomur zavidati, ti si upaš vse,« sem ji spodbudno rekla. Pred očmi mi je zaplesala njena radoživost na Caminu, kako spontano in z nasmeškom se je lotevala poti in ljudi. Poraz je bil zanjo samo oddih med doživetji.

Pod oblačili sem zaduhala svoj znoj. Strah vedno zaudarja po kislem. Ne, niti malo si nisem upala, pokonci me je držala samo zavest, da je zame pot edina voda, ki vodi k vodi.

»Ma, kje!« je zavrnila moj poklon. »Če bi bilo tako, bi bil tole moj kombi. Tule zrem v nov začetek in se slinim. Občudujem pogum, potreben za tak korak. Jaz se napihujem, kam vse bi šla, v resnici pa si ne upam uresničiti edine želje ...«

»Da bi postala hospitalerka v katerem od albergov na Caminu,« sem ji vskočila v besedo, »to sem si zapomnila. Ti boš to z lahkoto uresničila.«

Prazen kozarec je zamolklo udaril ob površino mizice.

»Niti ne. Eno so počitnice, drugo pa življenjske spremembe.«

Zamenjali sva vloge iz najinega februarskega snidenja. Na meni je obvisel njen preiskujoči pogled, preden me je hladno pozvala, naj položim karte na mizo.

»Dovolj leporečenja. Zakaj sva se v resnici dobili? Kaj hočeš od mene?« me je prebadala z očmi. »Obe veva, da me nisi poiskala, ker si me pogrešala.«

»Kako veš, da ne? Pogovor nama dobro teče,« sem skomignila, in obraz se ji je za trenutek omehčal. Sprostila sem se, moje pičlo poznavanje značajev je slonelo na predpostavki, da človeka razorožiš z dobrikanjem.

Tanjin obraz je spet zamrznil: »Hudirja, v tem primeru pa mora biti tvoje življenje prava revščina. Obdelali sva edino, kar naju povezuje. Oba moška s Camina. Za to sva porabili ... Koliko? Dvajset minut? Pol ure največ. Če si pogrešala tole, moraš biti globoko v riti.«

Trznila sem od prizadetosti. Pa sploh še nisem prišla do občutkov ponižanja, ki običajno spremljajo prosjačenje.

»V bistvu sem te hotela prositi za uslugo ... Nič velikega, samo informacijo o razpisu potrebujem. Za posel gre. Saj veš, kako težki časi so.«

Do tukaj mi je šlo dobro od rok. Nato sem se zapletla v opravičevanje, kako ne pričakujem izdajanja zaupnih podatkov.

»Nočem, da kršiš poslovni kodeks ali kaj podobnega. Samo pravočasno potrebujem interni namig, ko bo razpis za sofinanciranje zunaj,« sem hlastnila.

»Najbrž bo januarja. Ni problema, lahko računaš name. V teh časih je trg odvisen od javnega financiranja. Ampak saj veš, da ne odločam o ničemer.«

Željno sem vpijala njene besede. Z njenih lic se je spet umaknila zima.

»Seveda, hvala ti. Že če me boš usmerila na najbolj pomembne točke razpisa, ti bom res hvaležna.«

»Če je to vse ...« je s pogledom nemirno ošvrknila uro na telefonu.

Odrinili sva stola, nekoliko opraskani od izmenjanih besed, modrejši za vzajemna izkustva, in si segli v dlan, medtem ko nama je pod oblačila pronical mraz.

Ona je odšla, jaz pa sem še kar zbegano stala pred lokalom. Tanja je bila dovolj človeška in stvarna, da bi si jo želela za prijateljico, če bi širila krog poznanstev. Toda odhajala sem in v svoje življenje tukaj mi ni bilo treba več naseljevati človeških duš.

Pri zaprtem kiosku, polepljenem s plakati, se je Tanja ozrla čez ramo in mi krčevito pomahala: »Hej, Alenka! Saj vem, da je tisto tvoj kombi! Bravo za pogum!«

»Kako si vedela? Zakaj nisi nič rekla?!« Srce mi je napolnila hvaležnost. Tanja je v meni prepoznala neustrašnost.

»Ni bilo težko uganiti! Res imaš jajca!« je zaklicala. »Kam te nese?«

»Na Kreto!« Vzkliku sem odmerila več moči, zazdelo se mi je, da se širi hišam in streham za hrbet, tja daleč v ugašanje dneva.

»Uau, noro! V teh časih?! Joj, to sem ti pa fouš, bi šla kar s tabo! Pa s kombijem greš!«

Stali sva daleč vsaksebi in čez parkirišče delili obilje besed, ki sva si jih prej v krču bližine zamolčali.

»Tem starim kombijem pravijo buli!« sem zaklicala in z nogami v zadregi pometala odpadlo listje s pločnika. »Ampak nikoli ga ne pokličem po imenu!« Ob tako bedni šali se niti meni ni ljubilo nasmehnuti.

»Preveč domače zgleda za bulija!« je vzkliknila nazaj. »Kako pa je ime čolnu?« Ozračje med nama sva napolnili s hripavim smehom. Veter je pred sabo podil vejice in lističe, mimoidoči so v zgodnjem mraku naglo izparevali z ulic, jaz pa sem z neumnim smehljajem na licu mrzlično pospešila korak.

»Srečno na cesti! Hej! Pozdravi Rogerja! Vem, da je Kreta njegov otok!« je še zavpila, preden je zaloputnila vrata svojega karavana.

Z vzklikom je v meni razpihala spomine na požeta polja La Rioje, kot lava žareča pod španskim soncem, čez katera sem gnala svojo blede, drgetavo, renčečo podobo. Takrat mi je življenje na pot, posuto s črepinjami, poslalo Tanjo, Rogerja, Pierra, Vena in druge, da so z mene zdrgnili staro kožo in mi vtrli nemir in lakoto.

Odmahnila sem ji in zlezla v kombi, da bi po slovesu od Simona in domačih v primežu živcev in pričakovanja končno izginila od tukaj.

POT

Ne bomo se obrnili nazaj.

(Mahatma Gandhi)

Dan je bil meglen in vlažen. Oblaki so ležali nizko, kakor nared, da jih drevje ob avtocesti posrka vase. Mimo mene so hrumeli hitri avtomobili, sama pa sem vestno upoštevala varnostno razdaljo in prometno signalizacijo, medtem ko se je moj kombi s kolesi trmasto oprijemal asfalta.

Na mejnem prehodu ni nihče preveril izpolnjene izjave o prehodu meje zaradi službenih obveznosti. Toda hipno olajšanje ni razbremenilo moje napetosti.

V vzratnem ogledalu sem ošvrknila svojo bledo, utrujeno kožo. Naslonila sem se lahko zgolj na žar v svojih očeh, pa še ta je bil posledica nervozne izčrpanosti od priprav na pot. V spominu so se mi letni časi prepletli navzkriž, pomladna